

Ljuskultur

5 / 2013

PRIS 60 KR

VINNARE AV SVENSKA LJUSPRISET

"I jättarnas spår"

ÅRE

AVEN I DETTA NR:

HUR PÅVERKAS
VI AV FLIMMER?

RÄTT BELYSNING
PÅ ÖLANDSBRON

KAI PIIPPO
VINNAR STORA
FÖRTJÄNSTPRISET

REKORDPUBLIK
PÅ LJUSDAGEN

SVENSKA LJUSPRISET HAR TILLDELATS:

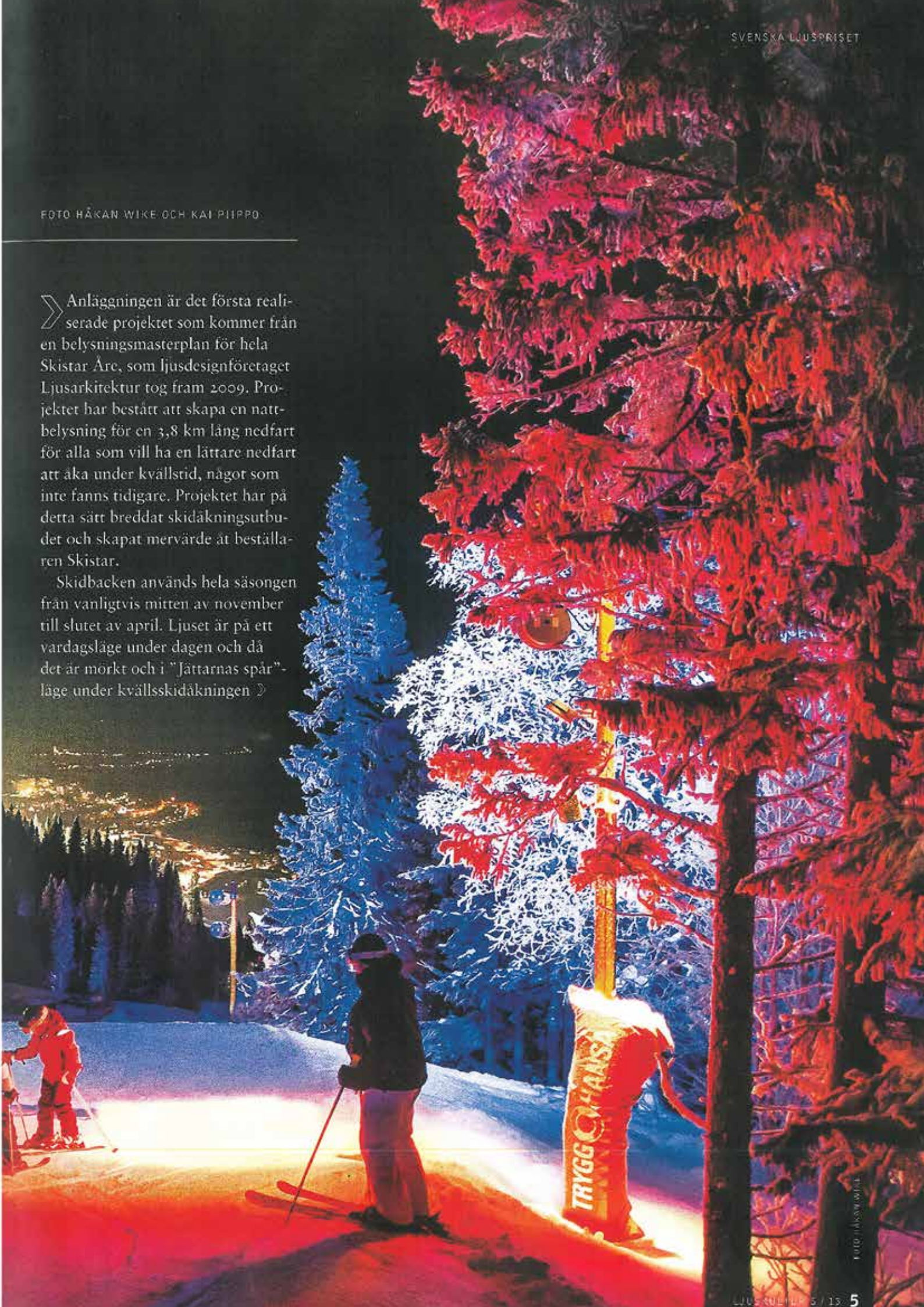
"I JÄTTARNAS SPÅR" ÅRE

2012 års bästa ljusprojekt är Skistar's skidattraktion "I jättarnas spår", en ljus- och ljudupplevelse i familjebacken i Åre. Projektet kammade hem det åtråvärda Svenska Ljuspriset, som delades ut den 10 september i Stockholm. Juryn delade även ut hedersomnämningen till tre projekt.

FOTO HÅKAN WIKE OCH KAI PIIPPO

» Anläggningen är det första realiserade projektet som kommer från en belysningsmasterplan för hela Skistar Åre, som ljusdesignföretaget Ljusarkitektur tog fram 2009. Projektet har bestått att skapa en nattbelysning för en 3,8 km lång nedfart för alla som vill ha en lättare nedfart att åka under kvällstid, något som inte fanns tidigare. Projektet har på detta sätt breddat skidåkningsutbudet och skapat mervärde åt beställaren Skistar.

Skidbacken används hela säsongen från vanligtvis mitten av november till slutet av april. Ljuset är på ett vardagsläge under dagen och då det är mörkt och i "Jättarnas spår"-läge under kvällsskidåkningen »

» måndagar, onsdagar och fredagar kl 18–20 samt förstås vid speciella andra tillfällen. Anläggningen startades i ett första format i januari 2012 med guidade turer för resten av säsongen 2011/2012. I oktober 2012 byggdes anläggningen ut till att bli färdig med 8 ljud- och ljusstationer längs spåret.

OM BELYSNINGS- PLANERINGSPROCESSEN

Projektet drevs av en idé om att skapa en unik skidupplevelse genom att integrera sägner från området.

Längs nedfarten har Ljusarkitektur i samarbete med regissören Mattias Knave skapat en ljus- och ljudupplevelse baserad på den jämtländska traditionen som handlar om jättar och troll.

Landskapet lyfts fram med hjälp av ljus för att skapa ett ramverk till "Jättarnas värld", som man som besökare blir inbjuden till. I nedfarten finns åtta olika stationer med speciallösningar samt en berättelse från högtalare.

Säsongen 2010–11 gjorde projektteamet en månadslång testanlägg-

ning med ca 25 olika armaturer från olika tillverkare, för en teknisk och visuell utvärdering och mätning. På grund av den särskilda platsen och projektets storlek har det krävts kreativitet för att hitta lösningar för montering av bla belysningsstolpar i den svårtillgängliga terrängen.

RESPEKT FÖR NATUREN

Projektet respekterar fjällnaturen och dess djupa mörker och tystnaden, som är en viktig del av upplevelsen. Designteamet har kunnat arbeta med mycket låga nivåer av

"JAG HAR NÅGRA GÅNGER I MITT LIV UPPLEVT ATT JAG LÄMNAT VÅR VANLIGA VÄRLD OCH KOMMIT IN I EN NY. DETTA HAR VI LYCKATS SKAPA HÄR."

SYNS PÅ AVSTÅND.
"I jättarnas spår" är ett ljus-
skådespel som syns på avstånd
överallt från byn i Åre.

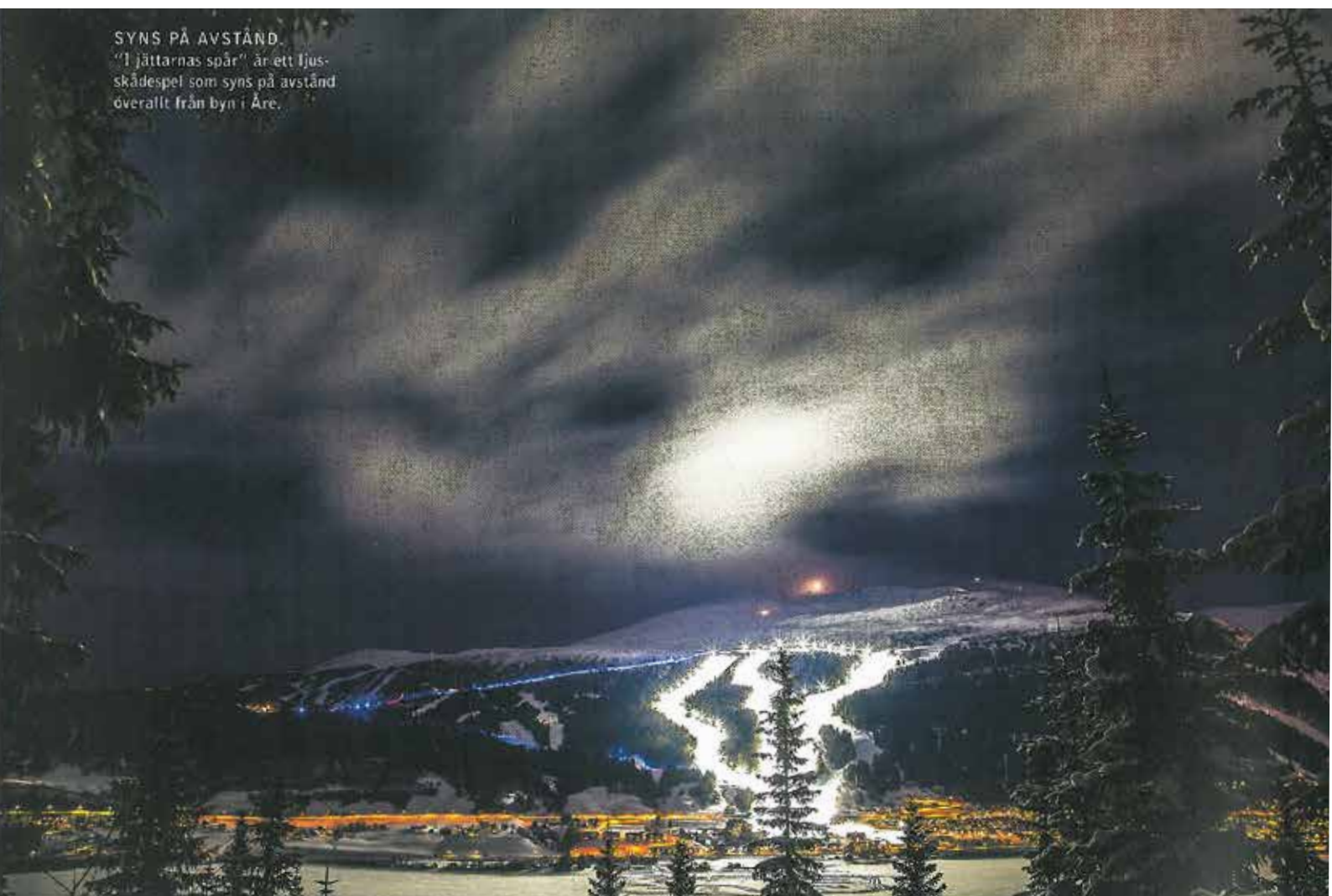

FOTO HÅKAN WIKE

KYRKANS GRUND – en av "ljusstationerna".

FOTO KAI PIIRPO

SOM SKIDÅKARE
är man mitt i en
äventyrsupplevelse.

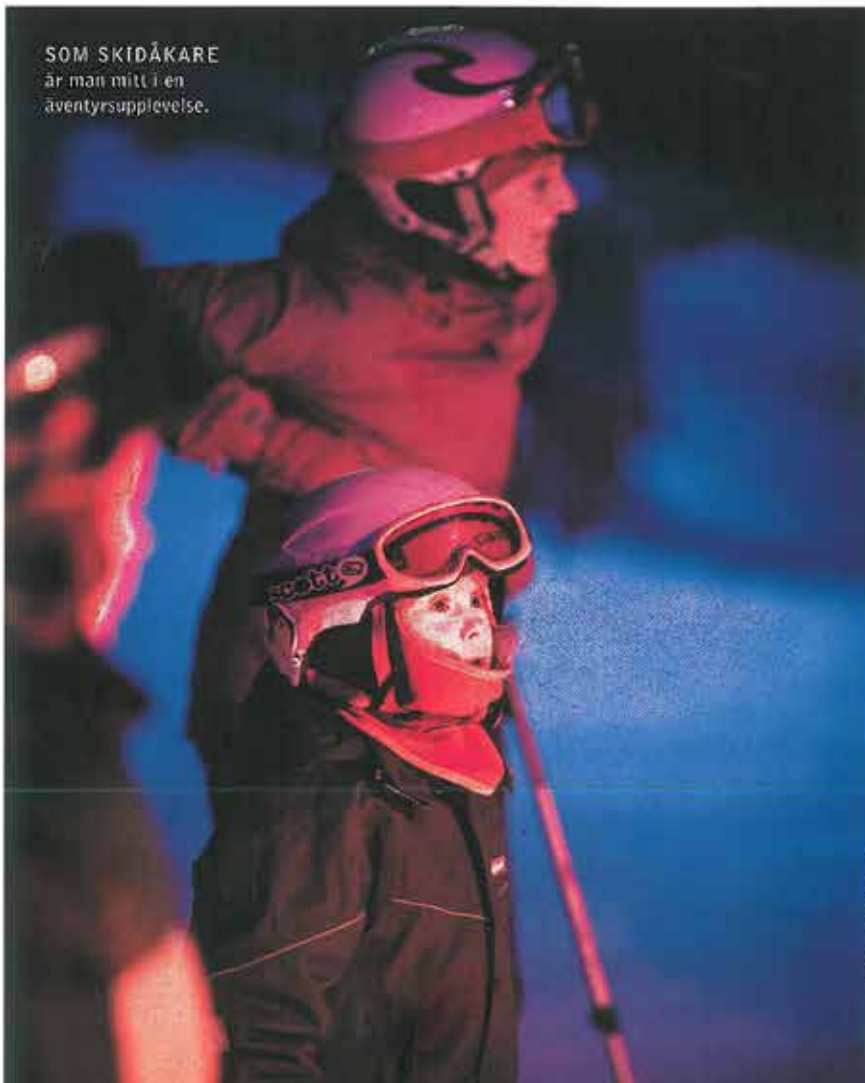

FOTO HÅKAN WIKÉ

ljus och ändå få ut en stor visuell önskad effekt, inte minst tack vare den tacksamma vita snön som finns i stora mängder runtom.

Nästan samtliga armaturer är riktade nedåt för att ge så lite spilljus som möjligt. Eftersom ljuset är programmerat och används endast där och när det gör nytta har man kunnat minimera den redan låga totala installerade effekten.

Projektet har också formats på ett framtidssäkert sätt med möjlighet att, på ett enkelt sätt, lägga till flera armaturer tekniskt på stolparna och även styra dem efter behov.

ENERGIEFFEKTIVITET OCH UNDERHÅLL

Valet av nästintill 100 procent LED, som också var kravet från beställaren. För närvarande är den totala installerade effekten ca 28 kW för belysning, 1,3 kW för ljud och endast 400 W för styrsystemet.

Skistar AB Teknik och deras huvudentreprenör Johnsons El är »

SPÅR av Jättarna!

FOTO HÅKAN WIKE

MEDVERKANDE

BESTÄLLARE

Skistar AB Åre: Niclas Sjögren Berg och Jonas Fagergren

LJUSDESIGN

Ljusarkitektur: Kai Piippo, ansvarig ljusdesigner; Paul Ehlert, projektledande ljusdesigner; Lina Färje, medverkande ljusdesigner; Joonas Saarinen, medverkande ljusdesigner; Janica Wiklander, medverkande ljusdesigner

PROGRAMMERING

Ian Fanning, Stockholm Lighting Company

BERÄTTELSE

Mattias Knave, Knave Unlimited

PROJEKTLEDARE

Paul Ehlert, Ljusarkitektur; Carl-Johan Eckblom, Skistar AB; Jonas Fagergren, Skistar AB

ELKONSULT

Johnsons EI i Åre AB: Martin Lyren

ARMATURLEVERANTÖRER

Lumenpulse, Martin Profesional Scandinavia, Griven, Elvar, DiCon, Technilum

LEVERANTÖRER AV STYRSYSTEM

Pharos, Stockholm Lighting Company

LEVERANTÖRER AV LJUDSYSTEM

Watt&Volt AB, Technomad, In&Out, Ecler

”ISTÄLLET FÖR ATT SE MÖRKRET SOM NÅGOT NEGATIVT UNDER VINTERHALVÅRET I NORRLAND, HAR VI NYTTJAT DET FÖR ATT MED LJUSARKITEKTUR SKAPA UPPLEVELSER FÖR VÅRA GÄSTER.”

» ansvarig för driftsunderhåll av hela anläggningen. Armaturerna från Martin Professionals körs på ett serviceavtal och Stockholm Lighting Systems AB är ansvarig för underhållet av styrsystemet.

SPECIELLT ATT UPPMÄRKSAMMAS I PROJEKTET

– Detta är oss veterligen världens första ljusdesignade alpina nedfart. Unikt i sitt slag genom att kombinera funktion och energieffektivitet i alla temperaturer och alla väder, säger Jonas Fagergren, en av projektledarna från Skistar's sida.

Enligt honom fyller ljussättningen följande viktiga funktioner och skapar:

- Ett ljusskådespel, som syns på avstånd överallt från byn i Åre – en ljusupplevelse för passiva tittare kvälls- och nattetid, vilket ger en

extra krydda för vistelsen.

- En äventyrsupplevelse där man som åkare är mitt inne i en värld av berättelser från en svunnen tid i Åre, med både ljus- och ljudupplevelser – upplevelse för aktiva deltagare på skidor.

Niclas Sjögren- Berg, som är destinationschef hos Skistar i Åre fyller i med andra viktiga aspekter:

- Nedfarten underlättar för alla typer av skidåkare att nyttja kvällsåkningen då det är en lätt nedfart, som kan användas av alla åkferdigheter.

Det som Kai Piippo, den ansvariga ljusdesignern, själv vill lyfta fram är att teamet lyckats skapa en unik visuell upplevelse med ljus, förstärkt med ljud i ett mycket speciellt och krävande landskap.

- Jag har några gånger i mitt liv upplevt att jag lämnat vår vanliga

DEN SISTA "LJUSSÄTTNINGEN" är tunneln som leder ut ur jättarnas värld.

FOTO KAI PIIPPO

värld och kommit in i en ny. Detta har vi lyckats skapa här, sammanfattar Kai.

ANVÄNDARENS SYNPUNKTER

Jonas Fagergren, Skistar:

– Istället för att se mörkret som något negativt under vinterhalvåret i Norrland, har vi nyttjat det för att med Ljusarkitektur skapa upplevelser för våra gäster. Förutom upplevelserna har ett av Skistar's stora

mål och krav varit att anläggningen ska vara driftsäker i såväl temperaturer under 30 minusgrader som i gassande sol och temperaturer över 30 grader, samt vara ledande inom energieffektivitet. Från att år ett skapa en grundbelysning har vi år två ska-

FOTO KAI PIIPPO

pat en ljus- och ljudupplevelse där våra krav på driftssäkerhet, användarvänlighet och energieffektivitet uppfyllts. Att hela anläggningen drar mindre energi än fyra av ljusstolparna i Åres tävlingsbackar är ett bevis på detta. Den visuella upplevelsen av ljussättningen är mycket tydlig och inget avkall i upplevd kvalitet har fått göras. Överlag är anläggningen en fantastisk upplevelse för såväl barn som vuxna. □

Juryns motivering:

En uråldrig sägen har väckts till liv i Jättarnas spår. Ljusteamet bjuder på en unik skidfärd med häftiga och vackra upplevelser för såväl barn som vuxna. I nedfarten genom den trolska skogen varvas tystnad och ljud, mörker och ljus. Ljussättningen präglas av stor teknisk och gestaltningsmässig kunskap, precision och finess. Anläggningen uppfyller mycket väl dagens krav på energieffektivitet.

”På jättarnas spår”

ÅRE

MEDVERKANDE

Beställare: Skistar AB Åre,

Niclas Sjögren Berg, Jonas Fagergren

Ljusdesign: Ljusarkitektur:

Kai Piippo, ansvarig ljusdesigner

Paul Ehlert, projektledande ljusdesigner

Lina Färje, medverkande ljusdesigner

Joonas Saaranen, medverkande ljusdesigner

Janica Wiklander, medverkande ljusdesigner

Berättelse: Mattias Knave

Projektledare: Paul Ehlert, Ljusarkitektur

Carl-Johan Eckblom, Skistar AB

Jonas Fagergren, Skistar AB

Elkonsult: Johnsons EI i Åre AB, Martin Lyren

Elinstallatör: Johnsons EI i Åre AB

”På jättarnas spår” är en upplevelse- nedfart med ljud- och ljusupplevelser i familjebacken i Åre och används under kvällsskidåkning. Idén är byggd kring en historia ur den Jämtländska traditionen som handlar om jättar och troll, vilket också gett namn till projektet. Längs den 3,5 km långa backen har ljusdesignerteamet skapat olika ljuseffekter som skapar en bakgrund till en spännande skidtur över berget.

Det hela startade som en workshop med beställaren Skistar, för att se hur man, med ljusets hjälp, kunde utveckla skidanläggningen i Åre. Projektet realiserades 2010–2012 och kommer att byggas på och utvecklas vidare under säsongen 2012–2013.

Turen börjar från skidliftens dalstation och följs av historieberättande röster i kabinen. En enorm utsikt över dalen och sjön följer skidåkarna genom ett flertal platser som knyts till historiekonceptet. Antingen med en guide som följer åtta åkare åt gången eller som en individuell upplevelse i sin egen fantasivärld.

